

YELKEN GEZİSİ VE YELKEN SEYRİ

• Genel giriş:

Yelkenciliğin iki boyutu vardır.

- ❖ Yarış (centerboard ve yatlarda)
  - Şamandıra yarışları
  - Offshore yarışları
- ❖ Gezi (cruising)
  - Gezi yelkenciliğinin faydaları!!! Būnyeyi yormaz, stresi azaltır arkadaşlık bağlarını kuvvetlendirir. Yarışta kurallar belli, ne yapacağını bilmesen de diğerlerini taklit edebilirsin.
  - Yarış yelkenciliğinde ise öncesinde ve sonrasında dikkat edilmesi gereken pek çok nokta var. Bununla birlikte burada belirli kurallara uyduğun sürece sınırsız özgürlüğe sahipsin. İstediyin yere gidip gezebilirsin.

Bu derste anlatılanların çoğu komple bir yelken seyrini kapsamaktadır. Bu nedenle her türlü yelken seyrinde dikkat edilmesi gereken noktalar vurgulanmıştır.

1. YELKEN SEYRİ

1.1. Hareket öncesi hazırlıklar

Seyirden önce yapılacak seyrin yapısına göre yapılacak hazırlıklar:

Seyre çıkmadan önce yapılacak seyre göre ihtiyaçların belirlenmesi ve temin edilmesi gereklidir. Bu genellikle (özellikle demokratik ortamlarda) ortaklaşa halledilir. İhtiyaçların belirlenmesinde tecrübe önemli bir rol oynar. Öncelikle dikkat edilmesi gereken noktaları şu şekilde sıralayabilir:

- Seyir kaç günlük?
- Tekne ekibi toplam kaç kişi?
- Teknede yapılacak işler için yetişmiş ekip sayısı yeterli mi?
- Mola verilecek limanlar nerede? Ne kadar sürede ulaşılacak?

Hemen her seyirde ihtiyaç duyulan malzemeleri birkaç ana kalemde toplamak mümkün.

- 1) Kumanya: Seyir süresi ve ekip sayısına göre belirlenmelidir. Bir sonraki duraktan temin edilebilecek kumanyaları önceden yük etmeye gerek olmayabilir. İçecek olarak hem soğuk hem de sıcak içeceklerin bol miktarda alınması tavsiye edilir. Özellikle suyun ihtiyaçtan fazla alınması gerekir.
- 2) Giyim eşyaları: Gidilecek yere ve önceden edinilmiş hava raporuna göre belirlenir. Islanmaz ve sıcak tutacak elbiseler olarak ayrılır.
- 3) Ekipman: El fenerleri, projektör, (gece seyirleri için), tabak, çatal, bıçak, bardak, tamirat kutusu (pense, tornavida, yedek vidalar ve kilitler vs..)
- 4) İletişim ve Navigasyon: Telsiz, GPS, Haritalar, pergel, cetvel, kalem
- 5) Yakıt ve Enerji: Seyir boyunca yetecek mazotun olup olmadığı kontrol edilmeli. Teknedeki elektronik ekipmanın çalışması için gerekli enerjinin olup olmadığı kontrol edilmeli.
- 6) İlk Yardım malzemeleri: Acil durumlarda, ilk müdahaleyi sağlayacak ilkyardım çantası her seyir öncesi kontrol edilmelidir. Çanta içindeki ilaçların son kullanma tarihleri önceden bilinmelidir.

1.2. Seyir öncesi teknenin kontrolü:

Bütün bunlara ek olarak teknenin sabit ve hareketli donanımının da kontrolü zorunludur.

- Tekne (komple)
- Teknenin yelkenleri,
- Halatlar (iskotalar, mandarlar, koltuk halatları, güvenlik halatları vb.)
- Makaralar, kilitler, koç boynuzları vs.
- Demir, zincir, halat vs.

Tüm bunlar şimdiye kadar hiçbir problem yaratmamış olabilir ancak denize çıkmadan önce bunları kontrol etmek ve ileride problem yaratacağını düşündüğünüz en ufak bir aksaklığı bile seyirden önce gidermek bir zorunluluktur.

Tekneyle marinanın önünde antrenmana çıkmakla Çeşme'ye gitmek aynı şey değildir ve ciddiye alınmalıdır. Uzun bir seyre çıkmak için kendimize ve tekneye güvenimizin tam olması gerekir ve bu da ancak tekneyi çok iyi tanımak ve hakim olmakla mümkündür.

Seyre çıkmadan önce mümkünse bir gün önce bir toplantı yapmakta fayda vardır. Seyirde görev dağılımı, hava durumu, beklentiler, uyulması gereken kurallar vb belirlenir bu toplantıda. Teknenin önceden belirlenen ihtiyaçları da (kumanya, ilaçlar, giyecek vs..) bu toplantıda görev dağılımı yapılarak giderilir.

Seyre çıkılmadan önce, seyirde yer alacak ekibin birbirini iyi tanması ve anlaması da önemlidir. Herkesin birbiri hakkında en azından fikir sahibi olması, yapacakları ve yapamayacakları işler hakkında bilgi sahibi olması seyir sırasında rahatlık verecektir. Tecrubesiz olmayanların, tecrubesiz olduğunun anlaşılması, görev dağılımı dışında her işe burnunu sokan birilerinin olması veya teknedeki hiyerarşiye uyulmaması teknede stres yaratır ve seyir keyfini yokeder.

Seyir esnasında güvenlik ve organizasyon

Artık denize çıktınız. Şimdi en önemli kısım görev dağılımı. Yine de teknede herkesin kapasitesi, ilgisi ve bilgisi ile görev dağılımı belirleniyor. Tecrübeniz ne kadar azsa angarya işleri yapma olasılığınız da o kadar yüksek ama bunlardan da bir şeyler öğrenebilirsiniz. Yemek yapmak, bulaşık yıkamak da teknede yapılması gereken şeyler ve birilerinin yapması gerekiyor. Ortalama büyüklükteki bir teknede görev dağılımının şu şekilde olması beklenebilir.

1.3. Seyir esnasında görev dağılımı :

Dümenci-skipper (Tekne Kaptanı): Bu görev genellikle teknedeki en tecrübeli elemanın görevidir. Aslında skipper ile dümenci aynı kişi olmak durumunda değil ama genelde Türkiye'deki uygulama böyledir. Bu kişi ekibin ve teknenin performansından sorumludur. Ekibin geri kalanının uyumlu çalışmasını gözetir. Teknede son kararlar daima onundur.

Navigatör: Uzun seyirlerde rota çizmek- mevki belirlemek vb. işlerden sorumlu ekip elemanıdır. -Elektronik cihazlardan anlayıp, onları kullanma becerisine sahip olmanın yanısıra, harita bilgisi ve meteoroloji bilgisinin de iyi olması gereklidir. Telsizle haberleşme de çoğunlukla bu ekip elemanının görevidir.

Başüstü Ekibi: Teknenin büyüklüğüne göre sayı değişmekle birlikte ortalama büyüklükte (40 foot) bir teknede direk dibi ve baş üstü olmak üzere iki kişiden oluşur. Uzun seyirlerde şamandıra yarışlarındaki kadar yorulmasalar da bazı özel durumlarda (mandarların karışması, yelkenlerin yukarıda takılı kalması) direğe çıkmak, bumbaya tırmanmak gibi işleri yaparlar.

-Genel olarak atletik bir yapıya sahip olmaları gerekmektedir. Her manevra öncesi ve sonrası, çok hızlı davranmak ve çıkabilecek aksaklıkları önceden görebilecek tecrübeye sahip olunması baş üstü ekibinin sahip olması gereken niteliklerdir.

Trimmerlar: Ana yelken, cenoa, balon yelkenlerinin uygun seyirlerde, uygun açıda ve gerginlikte olmasını sağlayan havuz ekibidir. Direğin manevralar sırasında gerginliğini ayarlayan runnercılar da bu kategoride yer alırlar.

-Bu kişilerin yelken tecrübelerinin çok olması, en ufak rüzgar değişikliğini bile algılayabilmeleri, yelkenin formu hakkında fazlaca bilgi sahibi olmaları gerekmektedir.

Piyano: Tekne üzerindeki çeşitli donanımlar vasıtasıyla kokpite gelen mandarlar ve diğer kontrol işlerinden sorumlu ekip elemanı. Bu mevkide çalışan kişi diğer ekip elemanları, özellikle de başüstü ile koordinasyon halinde olmalıdır.

-Teknedeki her halatin ne işe yaradığını bilmesi gereken kişidir.

Sweeper (ortacı): Bu ekip elemanları teknede geri kalan birçok işte çalışır. Nispeten tecrübesiz elemanlar bu görevi yapar. Çeşitli işler (balon elleme, yelken katlamak, vinç çevirmek, bulaşık yıkamak, tekneyi yıkamak, ıskotaları yıkamak, yemek yapmak vb.) yapıldığı için öğrenme süreci hızlıdır.

Vardiya Sistemi:

Görev dağılımı konusunda diğer bir önemli nokta da vardiya sistemi. Özellikle uzun seyirlerde vardiya sistemi kesinlikle seyirden önce belirlenmeli ve ekip bu sisteme uymalıdır. Vardiya ekip sayısı hava şartları seyirin uzunluğu gibi çeşitli koşullara göre değişiklik gösterebilir. Burada önemli olan seyir boyunca tekneyi güvenle götüreceği sayıda ekip elemanının hazır vaziyette ve dinç olarak bulunmasıdır.

Buraya kadar olan kısım genel olarak görev dağılımını belirtiyor. Manevralarda ve yelken seyirinde görev dağılımı daha kritiktir. Hepiniz şimdiye kadar öğrendiklerinizle yelkenli teknede manevralar konusunda belirli bir bilgiye sahipsiniz. Burada önemli nokta uzun veya kısa bir seyir olsun mutlaka herkesin görevinin bilincinde olması ve sorumluluklarını büyük bir ciddiyet ve dikkatle yerine getirmesidir.

1.4. Seyir esnasında yapılacaklar:

Seyre başlamadan önce yapılan görev dağılımına göre teknede herkesin yapacağı iş bellidir. Fakat uzun seyirlerde bu biraz esneklik gösterebilir. Örneğin bir günlük rüzgaraşağı bir seyirde balon trimcisi sürekli değişebilir. Manevralar sırasında da herkesin ne yapacağı önceden belirlenmiş olmalıdır. Bu hem manevranın doğru yapılması, hem de ekibin güvenliği için daha doğru olacaktır. Ekip birlikte çalıştıkça manevralarda yetkinleşecektir.

Seyir esnasındaki görev dağılımıyla ilgili diğer bir önemli nokta da acil müdahale gereken bir durum olduğunda ne yapılacağıdır.

Teknede herkesin görevi belli olsa da acil durumların hepsini seyre çıkmadan önce tanımlamak mümkün olmadığından herkesin bu tür durumlarla karşılaşmaya hazırlıklı olması gerekir. Acil müdahale gereken durumlar;

- Teknenin sabit ya da hareketli donanımına zarar gelmesi, (Direk kırılması, yelken yırtılması, mandar-halat kopması vb..)
- Teknenin kendisine bir zarar gelmesi, (Çarpma sonucu hasar, su alma, dümen dolabının bozulması, motorda hasar vb..)
- Teknede yangın çıkması, (Tüp, ocak, motor, jeneratör vb. arızaları nedeniyle)
- Ekipten birinin hastalanması, yaralanması ya da bayılması,
- Ekipten birinin deniz düşmesi

olarak özetlenebilir. Fakat bunların dışında hiç akla gelmeyen tatsız olaylarla da karşılaşmak mümkündür.

Yapılacak en doğru şey paniğe kapılmadan doğru müdahaleyi yapmaya çalışmaktır. Karşılaşılması muhtemel durumlar için teknede konuyla ilgili birinin olması da çok faydalı olacaktır. İlk yardımla ilgili eğitim almış birinin teknede bulunması oldukça güven verici olacaktır.

Bu tür durumlarda ekip liderinin yani kaptanın deneyimi ve bilgisi de çok belirleyicidir. Sonuçta ekip verilen direktiflere göre hareket edebilir ama kaptanın acil durum için hızlı düşünüp doğru karar vermesi ve ekibi yönlendirmesi gerekmektedir. Ekip elemanlarına düşen görev ise verilen görevleri eksiksiz olarak yerine getirmeye çalışmaktır. Diğer bir önemli nokta ise ne şekilde olursa olsun ekipten hiç kimsenin kapasitesi ve tecrübesinin üzerinde bir işi yapmaya kendiliğinden kalkışmamasıdır. Bu tür bir davranış muhtemelen işleri daha zor bir duruma sokacaktır.

2. YANAŞMA, DEMİRLEME

2.1. Tekne kıyıya yanaşırken, koya girerken yapılacaklar

Tekne koya veya kıyıya yanaşırken yapılması gereken en önemli şey, yanaşacak veya demirleyecek bir yer aramak, tespit etmek ve karar vermek olacaktır. Eğer bir marinaya giriyorsanız öncelikle telsizle izin almanız gerekmektedir. Bir iskeleye yanaşmak üzereyseniz, iskele için izin gerekip gerekmediğini bilmek, bilemiyorsanız yanaşır yanaşmaz karaya çıkıp öğrenmek, başınıza sonradan açılacak bürokratik belalardan sizi uzak tutacaktır.

Eğer boş bir koya giriyorsanız içiniz rahat olabilir. Koruma altında bir koy değilse ve koyda başka tekneler yoksa istediğiniz gibi hareket edebilirsiniz.

Yanaşmak için önceden baş ve kış ipleri hazırlanmalı ve halatların neta (temiz, dolanmamış) olduğu kontrol edilmelidir. Usturmaçalar çıkartılıp, yanaşılacak bordaya bağlanmalıdır.

Demirlemek için ise, demir ve zincir çıkartılıp kontrol edilmelidir. Daha sonra akıntı ve dip şekillerine göre uygun bir yere demir atılmalıdır.

2.2. Tekne kıyıya yanaştığında, koya girdiğinde yapılacaklar

Tekneyle uzun süreli bir seyir yapıldığında ve bir yerde konaklanmak istendiğinde en önemli noktalardan biri de demirlemedir. Demirleme ve bir yere bağlanma genellikle en çok problemle karşılaşılan durumdur. Özellikle sert havalarda, teknenin manevra kabiliyeti sınırlıyken ya da ekip yetersizse çok ciddi durumlarla karşılaşılabilir.

Yanaşma: Yanaşılacak yer için öncelikle dikkat edilmesi gereken, fazla rüzgar veya dalga gören bir yer olmamasıdır.

Bordaya bağlanan usturmaçaların teknenin doğru yerlerinde durduğu kontrol edilmeli, dalga veya akıntı ile teknenin duruş şekli değiştiğinde usturmaçaların işe yarıyor olduğu kontrol edilmelidir. Ayrıca koçboynuzlarına bağlanan baş ve kış halatlarının yeterince sağlam bağlanmış olduğu kontrol edilmeli, teknenin kıyıya sabitlenmiş olduğundan emin olunmalıdır.

Eğer teknenin bağlandığı yer dalgalı bir yerse, teknenin hareketi belli bir süre izlenmeli ve bu tip durumlarda teknenin karaya çarparak zarar görmesinin önüne geçmek için, fazladan lastik veya usturmaça bağlamak yoluna gidilmelidir. Bununla birlikte halatların ve dolayısıyla koç boynuzlarının yüksek gerilimden zarar görebileceği riski de göz önünde bulundurularak teknede daima ekipten birkaç kişi hazır olarak bulunmalıdır.

Demirleme: Demirleme ile ilgili belirlenmesi gereken en önemli husus kullanılacak çapanın ve bununla birlikte kullanılacak zincir ve demir halatının belirlenmesidir. Burada belirleyici olan teknenin boyu, ağırlığı, demirlenecek alanın derinliği, zemin yapısı'dır.

Genel olarak eğer demiri tutmak için halat kullanılıyorsa, derinliğin 5 katı uzunlukta , zincir kullanılıyorsa derinliğin üç katı uzunluğunda halat veya zincir boş verilir.

Demirleme için seçilecek yer ve malzeme teknenin değeri kadardır. Demirleme konusunda yeteri kadar dikkatli olunmazsa teknenin kaybı bile söz konusu olabilir.

Demirlerken teknenin ve demirleme- bağlanma malzemelerinin yanı sıra çevresel etkenler de çok önemlidir. Demirlerken

- Rüzgarın hızı ve yönü,
- Akıntının hızı ve yönü,
- Rüzgar ve akıntının değişebilme ihtimali,
- Suyun yükselip alçalması,
- Çevrede demirli başka tekneler,
- Çevreye yaklaşması muhtemel başka tekneler
- Muhtemel anlık hareketler ve durumlar...

kesinlikle göz önünde bulundurulmalıdır.

Tüm bunlar demirlemeden önce dikkatle gözden geçirilmelidir. Örneğin teknemizi demirlediğimiz yerde başka bir tekne varsa tekmemizin demirdeki hareket alanını belirleyip ona göre bir yer seçmeliyiz ve diğer tekneye durumu bildirip izin istemeliyiz.

Demirledikten sonra da sürekli tekneyi kontrol altında tutmalıyız. Çünkü dış etkenler her an değişebilir ve tehlikeli bir duruma sebep olabilir. Karşılaşılması en muhtemel problemlerden biri demir taramasıdır.

Demir taraması: Demirin zemine uygun olmaması, yeteri kadar kaloma verilmemesi, zeminin demir tutmaması gibi sebeplerden olabileceği gibi rüzgarın, akıntının

değişimi gibi sebeplerden de olabilir. Demir taramasına karşı sürekli uyanık olmak ve tedbiri elden bırakmamakta fayda vardır. Eğer tekne demirli durumda bırakılıp kıyıya çıkılacaksa ve demirlenen yer iyi tanınmıyorsa tekneden ayrı geçilecek zaman fazla uzun tutulmamalıdır ve mümkünse teknede bir kişi bırakılmalıdır.

3. TEKNE ve YELKEN BAKIMI

3.1. Yelken ve teknenin eskimesine neden olan faktörler (tuz- güneş- rüzgar)

Denizde kullanılan her şey gerekli şekilde korunmadığında tuzlu su, güneş ve rüzgarın etkilerine maruz kalır ve hızlı bir şekilde yıpranır. Yelkenler de teknede en çok kullanılan ve yıpratıcı faktörlere en çok maruz kalan malzemeler olduklarından korunmaları için özel bir çaba gerekir. Deniz suyu ve hava şartlarının yıpratıcı etkileri tekneni kendisi, yelken yaparken kullanılacak elbiseler gibi diğer malzemelerin de yıpranmasına neden olur. Yelkenlerin bu etkilerden korunması daha detaylı bir konudur. Ama genel olarak malzemelerin kullanıldıktan sonra tatlı suyla yıkanması kullanılmadığı zaman kuru ve dış etkilere kapalı bir yerde tutulması genel kurallardır.

3.2. Yelkenin bakımı ve diğer donanımların bakımı

Yelkenlerin bakımı yelkenleri uzun süre kullanmak istiyorsak çok önemlidir. Yelkenler, özellikle yarış teknelerinde kullanılan kevlar gibi malzemelerden yapılan performans yelkenleri hem daha çabuk yıpranır, hem de çok pahalıdır. İnce liflerin çabuk yıpranması ve yelken üzerinde kırıkların meydana gelmesi yelkenin ömrünü azaltan en büyük etkenlerdir.

Yelkenler eğer seyir esnasında ıslanmışsa tatlı suyla yıkayıp kurutmamız gerekecektir. Yelkenlerin doğru katlanıp torbalanması da yelkenlerin ömrünü uzatacaktır. Eğer yelkenler teknenin üzerinde kalacaksa üzerleri mutlaka yelken örtüsü ile örtülmelidir. Bazı gezi teknelerinde ön yelken baş ıstralya üzerine 'furling sistemi' ile sarılıdır. Böyle yelkenlerde yelken sarılı olduğunda tamamını örtecek şekilde bir koruyucu bant bulunmaktadır.

Yelkenler harici diğer donanım ve kullanılan malzemeler de aynı etkiye maruz kalırlar. Bu malzemelerin uzun süre kullanılmasını istiyorsak bunların korunmasında da maksimum dikkati göstermeliyiz.

3.3. Seyir sonrası tekne temizliği

Teknenin temizliği de hem yelken yapmaktan daha çok zevk almak için hem de düzenli ve temiz bir ortamda problem çıkma olasılığı daha az olacağı için önemlidir. Örneğin güvertenin düzenli olarak temizlenmesi ve kontrol edilmesi malzeme kaybı ya da kazara bir şeyin üzerine basıp sakatlanma gibi durumları engeller. Teknede temizlikle ilgili diğer işler de angarya gibi görülse de düzenli olarak yapılması çok önemlidir ve diğer yapılan işleri direkt olarak etkiler.

Bir seyir sonrası yapılacak başlıca işleri şöyle sıralayabiliriz:

- Yelkenlerin katlanması, branda veya torbalanması
- Tüm halatların neta edilip, rodalanması, tatlı suyla yıkanması
- Etraftaki çöplerin (su şişesi, bisküvi kutuları) atılması
- Teknenin iç kısmının düzenlenmesi, güvertenin yıkanması
- Bir sonraki seyir için eksikliklerin belirlenmesi
- Tekneden ayrılırken, teknenin iyi bağlandığından emin olunması